

TELEVIZIJSKI FILMOVI KOJI SU POSTALI KINO FILMOVI

Najgledaniji hrvatski film u kinima nastao je u produkciji Hrvatske radiotelevizije

U novijoj povijesti hrvatske kinematografije bilo je nekoliko iznimnih filmova koji su nastali kao televizijski filmovi, a tek naknadno bili ubačeni u kino mrežu. Najgledaniji među njima bio je *Kako je počeo rat na mom otoku* (1997) Vinka Brešana, nastao po scenariju njegova oca, uglednog komediografa Ive Brešana. Nastao u skromnim produkcijskim uvjetima, s proračunom od svega milijun i pol kuna, taj je film u kinima ostvario u neovisnoj Hrvatskoj rekordnu gledanost od 337.000 gledatelja. Ta mediteranska komedija koja je duhovito obradila jednu ratnu temu do danas je po broju kino gledatelja ostala nenadmašena, a nakon kino distribucije je višekratno s velikim uspjehom prikazivana i na televiziji. Bio je to pokazatelj da, nakon niza teških i slabo uspelih ostvarenja opterećenih ratnom zbiljom, hrvatski film može opet biti gledan. Povjesničar filma Nikica Gilić proglasio je ovaj film prijelomnom točkom u oporavku kinematografije.

Vrlo uspjeti televizijski film koji je zaigrao u kinima bio je *Oprosti za kung fu* (2004) Ognjena Sviličića, koji je svoju međunarodnu premijeru imao u programu Forum Međunarodnog filmskog festivala u Berlinu. Bio je to kvalitetan, hrabar i zreo film u kojem je redatelj u priči o patrijarhalizmu i tradicionalizmu Dalmatinske Zagore iznimno vješto kombinirao teške dramske i komične

elemente, nikad ne praveći pogrešan korak, šaljući pritom snažnu poruku protiv rasne i svake druge netolerancije.

Sredstva za prebacivanje televizijskog filma na 35mm vrpcu obično su se osiguravala prilikom premijere filma na Festivalu igranog filma u Puli, kojem je dugo vremena nedostajalo filmova za održavanje jednotjedne manifestacije. Dodatni problem predstavljala je razlika između honorara za televizijski i kino film. To se obično rješavalo na način da su svi filmski umjetnici i djelatnici koji su radili na nekom filmu potpisivali izjave kojom se odriču razlike na koju su imali pravo prema važećim cjenicima.

Neposredno prije osnivanja HAVC-a, dva televizijska filma prikazana u Areni na Festivalu igranog filma u Puli bili su *Volim te*« Dalibora Matanića, snažna drama koja je hrabro prikazala život mladića slučajno zaražena AIDS-om prilikom transfuzije, i »*Trešeta*« Dražena Žarkovića, topla i nostalgična priča o malom, umirućem dalmatinskom otoku. Oba filma prikazana su 2006. nakon čega je uslijedila duga stanka, da bi se tek 2012. Hrvatska televizija opet pojavila s prijavom svog filma za Festival. Ovaj put to je »*Zabranjeno smijanje*«, ekranizacija komedije Mire Gavrana u režiji Davora Žmegača. Slijedili su *Majstori* (2013.) Dalibora Matanića, omnibus *Kratki spojevi* (2013.) grupe mladih autora, *Trebalo bi prošetati psa* (2014.) Filipa Peruzovića i *Imena višnje* (2015.) Branka Schmidta te *Broj 55* (2014.) Kristijana Milića.

Dostupnost starih filmova

Klasik TV nudi veliki broj starih filmova iz kinematografija bivše Jugoslavije, ali i novih kratkih i dokumentarnih filmova.

Zajednički nedostatak obaju programa je prečesto recikliranje filmova uvjetovano limitiranošću dostupne filmske građe. Broj filmova nedovoljno se brzo povećava, ali postojeća baza je ipak impresivna. Dodatni problem Klasik TV je taj što je kvaliteta kopija većine filmova slaba. Boje su blijede, ton je loš, a slika mutna. Razloga je slaba razina restauriranost filmova u našoj regiji. No i tu digitalna tehnologija donosi napredak: za razliku od dugotrajne, mukotrpne i skupe fotokemijske restauracije, digitalna restauracija košta manje i brža je, osim ako se radi o ambicioznijim restauracijama u visokoj rezoluciji, kakve su Hrvatski telekom i Hrvatska kinoteka napravile s filmovima *Breza* (1967) Ante Babaje i *Vuk samotnjak* (1972) Obrada Gluščevića.

Posljednjih godina došlo je do značajnih produkcijskih i tehnoloških promjena koje su utjecale na odnos televizije i filma u svijetu, pa i u Hrvatskoj. Konkurencija kina i televizije donijela je posljednjih godina velika poboljšanja i znatno veće mogućnosti izbora.

Hrvatska televizija trebala bi pokrenuti preispitivanje Zakona o audiovizualnim djelnostima kako bi ponovo vratila ulogu vodećeg partnera hrvatskim filmskim producentima i redateljima u proizvodnji dugometražnih igranih filmova. Igrani filmovi mogu biti osnova za izradu kvalitetnih mini serija, ali ne treba insistirati na tome ako to dramaturška struktura filmova ne dopušta. U Zakon o HRT-u trebalo bi igraditi odredbe koje zabranjuju prekidanje filmova reklamama, kako bi se sačuvao integritet filma kao umjetničkog djela. Hrvatska televizija trebala bi nastaviti s proizvodnjom filmova za prikazivanje u kinima i Festivalu igranog filma u Puli, jer time ojačava njihovu popularnost prije konačnog gledanja na televiziji i tako povećava gledanost.

HRT bi trebao postaviti veći broj filmova u online videoteke, kako bi zainteresirani gledatelji mogli na televizijskim ekranima vidjeti brojne domaće filmove koji nisu nigdje drugdje dostupni, osobito one nekomercijalne. Online videoteke (VOD) se pak jedino većom i kvalitetnijom ponudom i nižom cijenom mogu oduprijeti konkurenciji sve većeg broja filmskih televizijskih kanala i streaming servisa.

© *Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 22. studenog 2023.*

Tekst je objavljen uz potporu Agencije za elektroničke medije u okviru projekta poticanja novinarske izvrsnosti. Dopušteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.